

BLUSRCU.BA - Stranica za sve banjalucane sirom svijeta!

<http://blusrcu.ba>

Intervju sa prof.dr. Muhamedom Hamidovićem autorom projekta obnove Ferhad-paÅ¡ine dÅ¾amije

22/02/2010 22:22 by Administrator

Intervju sa prof.dr.

Muhamedom
Hamidovićem,
dipl.ing.arh. Å autorom projekta
obnove i nadzornog organa u
toku radova na Ferhad-paÅžinoj
dÅ¾amiji u Å Banjoj Luci.

SloÅ¾enost, kako je
kvalificirate u sluÅ•aju
arhitektonske graÄ'evine
Ferhad-paÅžine dÅ¾amije

zahtijeva brojne indikatore kako bi se predstavila njena pojavnost.

1. Objasnite nam koliko je Ferhadija arhitektonski sloÅ¾ena graÄ'evina (u periodu obnavljanja)? SloÅ¾enost, kako je kvalificirate u sluÅ•aju arhitektonske graÄ'evine Ferhad-paÅžine dÅ¾amije zahtijeva brojne indikatore kako bi se predstavila njena pojavnost. Pobrojat Äžtu za ovu priliku najznaÄ•ajnije ä€“ pet. Prva se Ä sigurno uoÄ•ena u Ideji kojom je potrebovala percipirati untarnju stranu snage islama: da se jednostavno Äžtu iskaÅ¾e sakralnost njene namjene i Istina koja obituje u podkupolo-svodnom prostoru. Druga je jednostavno svedena omaterijalizacijom u ogrÄ'ivanju njenih proporcionalnih volumena eksterijera, u kompozicijski jednostavnu cjelost prostora kojim vlada rijeÄ•, kojim se fizika i sveta geometrija dÅ¾amije iskazuje korisniku i posjetiocu enterijera. TreÄ•a je Ä•istota poluÄ•enja formom harmoniÄ•ne gradacije bezvremensko-svovremekog iskazivanja vrijednosti svete svrhe, bez hijerarhije, preimutrosti i poziciniranja prioriteta ka/i/prema prostornom volumenu podgleda unutarsadrÅ¾ajne podkupolne metafizike i njene podnice ä€“ prostora za klanjanje. ÄŒetvrta, sloÅ¾ene u smislu graÄ'evina strukturalno-konstruktivnih jediniÄ•nih sklopova transponiranih u metafiziÄ•ke fenomene svete kuÄ•te, ne tektonikom, nego PoÄ•elima vjerovanja, metaforama uloge svrhe luka, svoda i kupole ä€“ napose mihraba. U jednostavno artikuliranom enterijeru: vlada svjetlost, maglina tmine boje neba koja se provlaÄ•ti kroz venecijanski kolorit stakla murano, u ritmu stubova mahvila i izrastanju ornamentiranog mimbera. Svuda vlada zakon broja, Äžto je antiÄ•ki slijed proporcije i zakon mjernog arÅžina. 2. Da li kao takva zahtijeva posebne postupke prilikom izvoÄ•enja radova? Ozbiljnost i odgovornost kojim je pristupio Direktorijat za obnovu dÅ¾amije, njegov interdisciplinarni StruÄ•ni kolegij, javnost Bosne i Hercegovine, grad Banja Luke i svi iskreni poklonici kulturnog naslijeÄ•a u Ä•estvuju u promoviranju ispravnog postupka prilikom izvoÄ•enju ovih radova. Ä½elimo pokazati da metod koji je odabran, cilj i svrha trebaju maksimalno polaziti od pozitivnih pristupa obnavljanja ovoga objekta. KoriÅžtenje uputa ICOMOS-a, metodoloÅžig integriranog naÄ•ina obnove kojega na svakom mjestu istiÄ•u pojedine Deklaracije, Konvencije i Preporuke kao i evropski konzervatorski zavodi sa svojim struÄ•nim kadrom su u suÄ•tini naÅ•i partneri, da konaÄ•no svjetlog obraza moÅ¾emo u Centru za svjetsko naslijeÄ•e (WHC) kandidirati ovu dÅ¾amiju na listu svjetskog naslijeÄ•a. NaÅ•e budno oko postepeno realizira pojedine faze kroz koje objekt do konaÄ•nog zavrÅ•jetka radova treba da iznikne kao feniks iz gomile omrznutog kamena. Vidimo obnovu u pet faza, u proljeÄ•te Äžte zapoÄ•eti najsloÅ¾enija: sklapanje cjele geometrije u stanje jedinstvene ravnoteÅ¾e optereÄ•enja lukova, pandantifa, svodova, tambura, podkupole i centralne kupole sintezom snage Å kamena travertina, tanke opeke i horosanskog maltera. Svi radovi su u korist stare tehnike prevladavanja optereÄ•enja, za objekte u seizmiÄ•ki zonomu, i dodatak paÅžnje na ono nepoznato, kako bi mogla prihvatiti elementarno zlo. 3. Koji su elementi/postupci od krucijalne vaÅ¾nosti u izgradnji (obnovi)? Sudbina se viÅ•e puta poigrala ovom dÅ¾amijom. Posljenja je bila uÅ¾asna. I upravo izreÄ•eno pitanje je suÄ•tina cjele priÄ•e o Ferhadiji, o graÄ'evini, obnavljanju, o etici konzervatora i restauratora, nauke i konaÄ•no zanatskog iskustva. Naime, mislim da ne Äžtu pogrijeÄ•iti ako konstatujem, da radimo jedinstven evropski projekt na obnovi totalno razruÅ•ene bogomolje, kojoj su razbacali bitakâ€“kamen opstanka, moÅžni svetiprimorijalni

BLUSRCU.BA - Stranica za sve banjalucane sirom svijeta!

<http://blusrcu.ba>

prirodnji mineral. Potvrđena je istraživanjem njena autentična metrika i geometrija, pronađeno izvorišno mjesto vađenja kamena od prije 500 godina (upoređivanje sa originalom utvrđeno da se radi o potpuno istom fizičkom, mineraloškom i petrografskom sastavu), metode građenja su iste, kameni zidovi su iste slojevitosti, od čega 60% je originalni kamen-blok djelimično prilagođen istoj svrsi i istoj poziciji, temelji su osigurani posebnom a-b konstrukcijom i mikropipovima, ali fizički razdvojeni od autentičnih i do daljnog Če odvojeno korenspondirati, sastav krećući horosanskog maltera je isti (također utvrđen laboratorijski), drvene hrastove hatule podučno i poprečno učvršćuju u 5 nivoa debele zidove, 3% eljezni demiri su isti 22% autentični, 3% eljene zatege originalne 90%, nabavljeni tanka opeka-tugla za zidanje kupola i svodova sa istim sastavom glinske mase, itd. Složeno je koristiti metodu anastiloze koja se primjenjuje za muzeološke izložbe. Ovdje smo se uputili u izazove koji Če vratiti memoriju ulaza, portala i fragmentarnost stubovima, kapitelima i metrici naknanih radova prije 80-100 godina na munari i oblikovanju mukarnas deditalja na dva vanjska mihraba. Pronađene artefakte dotjerujemo koristeći tehnologije derivate u procentu manje od 2% (iako je UNESCO-va preporuka do 10%). Konačno, najvažniji element navedenog metoda u obnovi je vrijeme, vrijeme koje potrebuje hijatuse konsolidacije materijala, provjere svega dosadašnjeg (dok ne bude kasno) i na kraju, da je građani Banja Luke pola(h)ko počinju iznova prihvati kao svoju zaboravljenu vedutu, nodalno mjesto sastajanja i da mladi budu ponosni što ovakvo zdanje imaju u svome gradu. 4. Da li ste zadovoljni kvalitetom/autentičnošću gradnje (obnavljanja) građevine? Iskazano rješenjem struke, može se nadopuniti Važeće pitanje: do kog stupnja je moguće uspjeti izraditi njenu? kopiju ili repliku? Rekao bih: do sada je ona 85% komponirano-dekomponirana, a ostatak Če biti dovršen novim istim kamenom i metodom obnovljena. Rijetki su takvi slučajevi pristupa obnovi u svijetu. Istinu za volji, moramo biti ponosni, svi, i 3%ene i muškarci. Svako uspostavljanje nevidljivog dijaloga sa neimarom pročljuhivim vijekova, koji govorom obraćenog i oklesanog kamenja, u otjelovljenoj Figuri duhovne i okamenjene gromade-djelamije, da se metaforično izrazim ili o pojmanju estetskog u vremenima, tim vrijednostima antičkog neimarskog logosa i načinom rješenja počela islamske, skoro da je nemoguće dostići. Obnoviti istinu jednoga čovjeka, istinom koju poznajem, je pothvat za svakog, ali procjeniti je može neko drugi. Ipak sam se upustio u takve neimarske pohode počitivanja protomajstora kako bi se približio zamisljena nepoznatom neimaru i njegovom jedinstvenom zdanju. Građani Banja Luke, vjernici i dobromanjernici, hrabri prijatelji kulture i baštine toga kraja mogu biti kvalifikovani od mene, da procjenju kvalitetu kako je Vi nazvaste. Da je 3%iv moj otac, sigurno bi bolje mogao prepoznati njene stare duhovne kvalitete i meritornije odgovoriti na ovo pitanje? 5. Sa kojom građevinom, arhitektonski možemo usporediti Ferhadiju (U BiH i Srbiji)? Nisam siguran da mogu precizno odgovoriti. Ali evo ovako: Mimar Sinan - Mikelangelo lijepog u arhitekturi nije ni blizu ovome, koji napravi preko 400 vrijednih objekata u periodu svoga dugog života. Jednom djamijom se dispoziciono, ne volumenski, ne monumentalnošću veličine, iskaza na slijedan način kao što je ranije izgrađena Ferhadija, na djamiji u Manisi kod Izmita u Turskoj. Ali to nije pravilno čitanje kodova svete arhitekture, čitali smo kodeve geometrije, a ne arhitekture. E vidite, tu je Ferhadija jedinstveno očišćena od svega što nije svrha, pa i u arhitekturi koja je njen osloac, da se izrazim snagom meta-forme. Kanoni koje je Mimar Sinan uspostavio počitovalo je cijelo Carstvo. Ovdje, na Ferhadiji radio je neki protomastr zanata na prostoru Balkana. Dao joj je jedinstvenu dužu konstrukciju, proporcije i ritma lukova ukupno 13 ili 42. pozicije "prozora kroz koje ulazi svjetlost da bi držala kupolu nad kvadratom u vjetru lebdećoj metafizičkoj ravnoteži. U BiH je najbliža Kuršumlija iz Maglaja po proporciji i sistemu građenja, dispozicijom ne.

Izvor vijesti: ferhadija.ba